

نامه به سردبیر

احمدرضا دهپور و شهرام اجتماعی مهر
گروه فارماکولوژی، دانشگاه علوم پزشکی تهران

تنهائی قابل بررسی نمی باشد ضمن اینکه عوامل مداخله گری مثل کانول گذاری در معده و جراحی ها می توانند در نتایج کار تاثیر گذار باشند و این امر از قوت این تحقیق می کاهد.

نکته دیگری که وجود دارد این است که نتایج این مقایسه در مقابل مطالعات قبلی چه پیشنهاد نو و جدیدی را ارائه می دهد؟ اصولا کاربرد این مقایسه چیست؟ آیا این مقاله می تواند مصرف مخلوط کتامین - رومیان را به جای اورتان پیشنهاد نماید؟ آیا اثر کمتر مخلوط کتامین - رومیان بر ترشح پایه و تحریک شده اسید معده نسبت به اورتان در مطالعات بررسی فیزیولوژی ترشح اسید معده مزیتی برای آن محسوب می گردد؟ متأسفانه پاسخ این سؤالات از این مقاله بدست نمی آید. لذا نویسندگان به پیشنهادی بسنده نموده اند که در مقالات قبلی نیز مطرح شده است و ظاهرا نتایج این تحقیق نکته جدید و کاربردی در جهت رفع این عامل مخدوش کننده در مطالعاتی که فیزیولوژی ترشح اسید معده را بررسی می کنند ارائه نداده است.

- [1] Lee, Y.H. and Thompson, J.H. Effect of anesthetic agents on maximal histamine - induced gastric secretion in shay rats. *Am J Physiol* 213, ((1967) 1331-1334.
- [2] Barret, A.M., Raventos, J. and Siddal, R.A. Influence of some anesthetics on pharmacologically stimulated gastric secretion in rats. *Br J Pharmacol* 28 (1978) 51-63.
- [3] Graffner, H., Ekelund, M. and Hakanson, R. Anaesthetic agents suppress basal and stimulated gastric acid secretion scand. *J Gastroenterol* 26 (1991) 1200-1204.
- [4] Bastaki, S.M.A., Waton, G. and GARNER, A. Effects of anaesthetic agents on basal and histamine - stimulated acid secretion in the fistula rat. *Eur J Gastroenterol Hepatol*, 7 (1995) 1199-1202.
- [5] Norlen, P., Kitano, M., Linstrom, E.F. Hakanson, R. Anaesthetic agents inhibit gastrin - stimulated but not basal histamine release from rat stomach ECL cells. *Br J Pharmacol* 130 (2000) 725-30.
- [6] Watanabe, K., Yano, S.F and Lin, W.C. Stimulatory effect of pentobarbitone and some anesthetics on gastric acid secretion in the continuously perfused stomach in rats under urethane anesthesia. *Jap J Pharmacol* 44 (1987), 63- 8.

عوامل مخدوش کننده (Confounding Factors) همواره می واند موجب عدم صحت نتایج تحقیقات و ایجاد روابط علت و معلولی نادرست توسط محققین شوند. طبق تعریف، عامل مخدوش کننده متغیری است که با یک یا چند متغیر تعریف شده در یک مطالعه مرتبط بوده و موجب مخفی شدن یک ارتباط واقعی و صحیح بین متغیرهای مطالعه و یا برقراری یک رابطه کاذب بین آنها گردد. با این تعریف روشن است که می بایست حت الامکان عوامل مخدوش کننده شناسائی و حذف شوند. در مطالعه ای که توسط قنبری و الیاسی در شماره ۲ پائیز و زمستان سال ۸۴ تحت عنوان "مقایسه اثر دو داروی بی هوشی اورتان و مخلوط کتامین - رومیان بر ترشح اسد پایه و تحریک شده معده ناشی از هیستامین، کرباکول و پنتاگاسترین" به چاپ رسیده است، محققین مقایسه ای بین مخلوط کتامین - رومیان و اورتان در توانائی مهار ترشح پایه و تحریک شده اسید معده در رت انجام داده اند. فرض اولیه و اصلی این تحقیق اثرات مهارتی بی هوش کننده های عمومی بر ترشح اسید معده بوده و نویسندگان مقاله فوق این اثر را به عنوان یک فاکتور مخدوش کننده در تحقیقاتی که روی فیزیولوژی ترشح اسید معده در حیوانات آزمایشگاهی صورت می گیرد مطرح نموده اند که البته فرض درستی است و بر همین اساس مطالعات متعددی در مورد اثرات این داروها بر روی میزان ترشح اسید معده و چگونگی مکانیزم این اثر صورت گرفته است. این مطالعات در سطوح مختلف از حیوانات آزمایشگاهی تا معده جدا شده از حیوان و حتی سلول هائی مثل Enterocromaphin like cell انجام شده است. نتایج این تحقیقات نشان میدهد که عوامل بی هوش کننده رایج مثل دی اتیل اتر، کلرال هیدراته، اورتان و باری تورات ها ترشح پایه و تحریک شده اسید با هیستامین و پنتاگاسترین را می کاهند (Barret et al. ۱۹۷۸, Lee & Thompson ۱۹۶۷, Norlen et al. ۱۹۹۱, Bastaki et al. ۱۹۹۵, Graffner et al. ۱۹۹۱).

هرچند Watanabe و همکاران (۱۹۸۷) نشان دادند که پنتوباربیتون اثر تحریکی بر روی ترشح اسید معده دارد ولی تمام مطالعات انجام شده در این زمینه اثر بی هوش کننده های عمومی بر روی ترشح اسیده معده را به عنوان یک عامل مخدوش کننده در مطالعات بررسی فیزیولوژی ترشح اسید معده معرفی نموده اند و پیشنهاد کرده اند که اینگونه مطالعات در موش های هوشیار صورت گیرد.

مقاله قنبری و الیاسی (۱۳۸۴) تأیید کننده نتایج قبلی می باشد ضمن اینکه میزان اثر مهارتی مخلوط کتامین - رومیان و اورتان در ترشح پایه و تحریک شده اسید با هیستامین، کرباکول و پنتاگاسترین را مقایسه نموده است. اما به نظر می رسد یکی از نقائص این تحقیق نبودن گروه کنترل یعنی حیواناتی که داروی بی هوشی دریافت نکرده اند می باشد. چرا که بدون وجود این گروه کنترل اثر هر کدام از داروها بر روی ترشح اسید به